

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 8 (tiskarna L. nadstr.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ugarsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna poltirnica 30 vin., pogojni prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 651. V Ljubljani, v sredo dne 6. avgusta 1913. Leto III.

Socialna demokracija na Slovenskem.

Pravijo, da je socializem simpatičen, teoretično lep in da ima tudi nekoliko bodočnosti. Pravijo, da pride morda čas, ko postanemo vsi socialisti. Pravijo pa, da pri nas ni pravih tal za socializem. Imamo narodno vprašanje, ki se mora najprej rešiti; kadar dosežemo narodne pravice, bomo pa vsi rdečkarji.

Zanimivo je čitati naše časopise in poslušati naše politične filozofe, če so n. pr. volitve na Nemškem, Klerikalci seveda podpirajo »granični stolp« katoliškega centra, ali tudi pri njih se dolžnost ne vjema vedno s srcem. Povsod drugod je pa velikansko veselje nad vsakim socialističnim uspehom. Kdo se briga za mandate nacionalnih liberalcev? Koga zanimajo polomi konservativnih junkerjev? Ampak da prekoračujejo socialisti v berlinskem državnem zboru število sto, to je senzacija, in sicer vesela senzacija — ne le za Nemčijo, ampak tudi za Slovence. Če te poznajo kot socialista, ti čestitajo tako toplo, tako glasno, kakor da je Carnegie postal tvoj stric.

Tudi napredek socialistov na Japonskem je zanimiv. Kajti — hm, hm — kdo bi si mislil — tako daleč, tako mlada kulturna reformacija, tako tuja dežela, pa že socialisti? Hm, hm, interesantno!

Ali pri nas, bratec, to je druga reč! Predvsem: Kaj hočejo socialisti pri nas? Česa iščejo? Tukaj ni tal zanje. In gibanje, ki je neizmer- no simpatično na Nemškem in na Japonskem, je pri nas — nepotrebno! Zoprno, škodljivo, zločinsko, izdajalsko!

Da ni tal za socialno demokracijo pri nas. Če je kdo pred dvajsetimi leti tako govoril, je imel človek težko stališče. Kajti vsa socialna demokracija na Slovenskem je bila takrat peščica ljudi, dobro omizje. Delavstvo ni šlo v javnem življenju. Političnih pravic ni imelo, torej ni bilo pričakovati nobenega dobička od nje- ga. Kdo bi se ukvarjal z ljudni raskavi rok in zakrpane obleke, ki nimajo niti glasu?

In res se ni nihče ukvarjal z njimi razum socialnih demokratov, ki jih je vodila silna, nepremagljiva vera v človeštvo, v človeško dostojanstvo, v napredek vsega, kar je sposobno za življenje. Slo je počasi in s težavami. Zakaj razred, ki je bil zamarnjen od vseh strani in vedno le izkoriščen, se je pogreznil v indiferen- tizmu. Novemu evangeliju ni verjel in večinoma ga ni hotel niti poslušati, ker je imel preslabe izkušnje z vsemi starimi nauki. Tudi je bilo preududno slišati, da naj si reva sama pomaga.

Ali kaplja je padala na kamen, vztrajno, danadan. In učinek ni izostal. Snovale so se organizacije, budilo se je zanimanje med de- lavstvom, ki je začelo misliti in zahrepenelo po znanju in razumevanju. Iz najskromnejših začetkov se je razvila stranka, ki že nekaj šteje. In naj pravijo nasprotniki, kar hočejo: Radi je nimajo, upoštevati jo pa morajo ven- darle.

V mnogih občinskih odborih ima socialna demokracija svoje zastopnike; uprava velikih bolniških blagajn je v njenih rokah; število njenih glasov se množi pri vsakih volitvah in v mnogih slučajih odločuje pri ožjih volitvah.

Kako bi bilo to mogoče, ako ne bi bilo tal za socialno demokracijo?

Se nekaj drugega opažamo. Meščanske stranke snujejo »delavske organizacije«. Kr- ščanskosocialne in narodne »delavske organi- zacije«. Čemu?

Delavstvo je dobilo veljavo v javnem živ- ljenju. V državi, v deželi, v občinah glasuje. Njegovi glasovi niso povsod enako vredni. Ku- rirje in razredi davijo njih uspešnost. Šteti pa jih je vendar treba, in če ni drugega, povzroče de- lavski glasovi vsaj toliko lahko, da se nagne tehtnica na to ali na ono stran. Svoji politič- ni pravic nima delavstvo zahvaliti ne kleri- kalizmu, ne narodnjaštvu. Oboji se javljajo šele tedaj, ko ima delavsko ljudstvo že glas. Pribo- riti pa si ga je moralo samo, in pot mu je ka- zala socialna demokracija. To je neoporečna, sveta resnica, da ne bi bilo za državnozbo- rske volitve niti sledu splošne in enake volilne pra- vice, če ne bi bila šla socialna demokracija po vsej državi z svojo silo zanj v boj.

Ce ne bi bilo tal za socialno demokracijo, tedaj vendar ne bi bilo treba vabiti delavstva

v posebne organizacije! Zadrževala bi kleri- kalna stranka in liberalna stranka in v Trstu sloška godlja. Ampak »delavske« organizacije so ustanovljene kot konkurenca socialni demo- kraciji. Kako pa se more trditi, da ni tal za so- cialno demokracijo, če je treba nastavljeni po- sebne pasti, da bi se delavstvo odvrčalo od so- cialne demokracije?

Seveda so tla; in ves razvoj naše stranke dokazuje, da so zelo rodovitna. Le obdelana še niso dovolj.

Slovensko ljudstvo je po svoji ogromni ve- čini proletarsko, izkoriščano. Če to je pogoj, da se razširi med njim socialna demokracija. Res je, da nimamo one velike industrije kakor Če- ška, Moravska, Dunaj. Ali to je le tehnična te- žava, ki ovira agitacijo. Med maso ki je zdru- žena v enem, velikanskem podjetju, med maso, ki je dannadan skupaj na delu, ki vidi in čuti enako izkoriščanje, kateri stopajo pred oči enaki vzroki bede, je propaganda seveda lažja kakor med delavci, ki so raztreseni pri posa- meznih malih izkoriščevalcih, s katerimi prih- ajajo tudi osebno v veliko tesnejše stike kakor delavci v veliki tovarni.

Število delavstva pa je vendar tudi po Slo- venskem zelo veliko. Nekaj večje industrije imamo vendar v Trstu, v Ljubljani, na Jesenicah itd. Razentega pa imamo srednje in malo obrt, imamo trgovino, imamo šole in urade, imamo poljedelstvo. Tu je toliko proletariata, da mora postati socialna demokracija najmočnejša stranka na Slovenskem, kadar se zavedo vsi, ki spadajo vanjo po svojem položaju.

Obrtno delavstvo po mestih že sledi indu- strijskemu. Ali tudi po deželi ga je še armada. Koliko pa je malih obrtnikov, katerih »samo- stojnost« je tako problematična, da so pravi proletarci, delavci, ki morajo sami skrbeti za svojo mezdo, pa si je pogostoma ne morejo iz- plačevati!

Pravi proletarski sloj je učiteljstvo. Včas- se je ta slutnja že pojavila v njegovih vrstah. Ali še ga premočno ovirajo »tradicije«. In pa zgrešen ponos. Učitelji hočejo biti prištevani gospodi, zato se »ne morejo« pajdašiti z delavci. Boli jih, da ne uživajo respektu, po katerem so koprneli že v učiteljsku; namesto da bi poka- zali pest in — figo, onim, ki jih sistematično prezirajo, pa iščejo in iščejo stezo, po kateri bi sami prišli med nje. Ne razumejo še, da bi bil ugled, ki bi si ga sami priborili s ponosnim bojem, več vreden od onega, ki se jim mило- stivo in — pomilovalno priznava. Ali tudi za- nje pride čas, ko bo dovolj izkušen in kadar bo kri med njimi dovolj pomaljena.

Pa so trgovski pomočniki, pa so mali urad- niki, pa so vsakovrstni uslužbenci, ki se razli- kujejo od delavca le po naslovu. Kakor mizar ali strugar ali črkostavec morajo prodajati svojo delovno silo, in dokler ostane družba na kapitalistični podlagi, bodo vlačili svojo odvis- nost, ki je v bistvu zelo podobna suženstvu, s seboj.

Pa je kmečki proletarijat. V največji temi tavajo še vsakovrstni poljedelski delavci, ki ne vedo o življenju nič drugega, kakor da ga je treba kakorkoli prebiti do smrti. In to doslej še skoraj povsem neznanu četo pomnožujejo mali kmetje, kajzarji, ljudje, ki delajo na malem koščku zemlje, pogostoma nezadostnem, da bi se na njem preživeli. In uhajajo v ameriške rud- nike in plavže. Proletarijat!

Tu so tla za socialno demokracijo. In če ni še povsod dobila svojih kadrov, jih bo dobila, čim se bodo na njenih glavnih postojankah de- lovalne, agitatorične in organizatorične moči to- liko pomnožile, da bo mogla razširiti svoje delo.

Bodočnost socialne demokracije na Slo- venskem je velika. In tudi uspehi se lahko, če se vsi zavedni sodrugi živijo poprimajo dela, vsak po svojih močeh. Nekoliko agitatorične sposo- bnosti ima vsak; če jo posveti stranki, razširja- joč njene ideje med onimi, ki jih še ne poznajo, agitirajoč za njene organizacije, za njeno časo- pitstvo, tedaj pojde razvoj s hitrejšimi koraki, pa nam ne bo treba z zavidanjem zasledovati uspehov bratskih strank, ker se jim bomo s svojimi lastnimi uspehi lahko enako močno po- stavili ob stran.

Socialna demokracija in voja na Srbskem.

Hugo Schulz.

Ko sem prišel 17. julija zgodaj zjutraj v Belgrad, da odpotujem dalje na bojišče, sem obiskal najprej »Radnički dom« in uredništvo »Radničkih Novin«. Nek železničar je bil toli prijazen, da mi je pokazal pot. Pot se je precej vlekla in tako sem imel priložnost za opazova- nje. Prvi vtiski so bili res tesnobni in sicer tako, da bi postal lahko osupel, če ne bi bil vedel, kaj se godi tukaj. Strahoten, zmeden vrvež slik, kakor da bi bilo normalno mestno življe- nje postavljeno na glavo. Samo gledal sem; obračun o vsem, kar sem videl, sem preložil

na poznejšo uro. Nestrpen sem bil, da izvem, kako so zamogli obvarovati naši sodrugi in or- ganizirani delavci svoj delokrog v deželi, čez katero veje žgoča vihra.

Ob šestih zjutraj sem stal pred »Radnič- kim domom« in pripravil sem se na dolgo ča- kanje. Toda kakšno presenečenje! Tako v strankinem tajništvu kakor tudi v uredništvu so bili sodrugi že na delu. Sodrugi Popović je takoj izjavil, da mi je na razpolago in je pokli- cal najprej sodruga, ki je znal nemško, da po- sreduje kot tolmač. Vprašal sem po poslancu sodruga Lapčeviću, ker sem imel zanj nekaj

naročil z Dunaja. O, s tem lahko takoj govorim, samo v skupštino naj grem, tam ga dobim go- tovo.

»Sedaj — ob pol sedmih zjutraj — v skup- štino?«

»Saj to ni tako zgodaj. Lapčević je dosti- krat že ob petih zjutraj v klubovih prostorih naše frakcije in dela. Sploh ima tam svojo de- lavnico.«

Čez nekaj minut smo že stali pred majhno zveženo, pritično hišico, kateri so nastavili na enem krilu še prvo nadstropje. To naj bo skup- ština? Silno sem bil presenečen; ali pozneje, ko sem spoznal tudi poslopje, v katerem raz- vija minister za zunanje zadeve, gospod Pašić, svoje svetovnoznodovinsko delovanje, sem se odvalil čudenju. Nič več nisem strmel nad preprostimi, skoraj siromašnimi oblikami, ki ne poznajo nobenega hokuspokusa in v katere se odeva politični duh tega naroda. Pred poslop- jem skupštine je sedel na klopi, kakor kak du- najski postrežek, orožnik. Vstal je, ko so moji spremljevalci izpregovorili nekaj besed z njim in poklical sodruga Lapčevića. Prišel je takoj, pozdravil me je nad vse priščno in bil takoj pripravljen, da odide z menoj v uredništvo. Na poti v uredništvo so ga mimoidoči pogosto pri- jazno pozdravljali, tudi vojaki.

Seveda nismo govorili o ničemer drugem kakor o vojni in o njenih učinkih za stranko. No, k tem bi za enkrat le to povedal, da je okolo 90 odstotkov organiziranih srbskih delavcev v tem trenutku v vojaških suknjah in namesto, da bi bil vsak od njih v razrednem boju na svojem mestu, krvave na macedonskih bojiščih. Belgrajska organizacija kovinarjev, ki ima v miru nad 1000 članov, ne dobiya sedaj prav nič več prispevkov kakor le od šestdeset članov. Vsi sodrugi so v vojni in organizacija podpira tudi družine nekaterih.

»Ali je padlo mnogo sodrugov v turški in bolgarski vojni?« sem vprašal.

»O, izredno veliko!«

»Tudi taki, ki so imeli v stranki in stro- kovni organizaciji odlične funkcije?«

»Prav teh nam je pobrala smrt na bojišču izredno veliko. Vseskozi možje, katerih izgube globoko obžalujemo in ki jih bomo težko na- domestili.«

Prosil sem za seznam strankinih zaupni- kov, ki so padli v vojni, kolikor je pač znano. Sodrugi so mi dali naslednja pojasnila:

Korporal Milorad Aleksić, načelnik stro- kovne organizacije krojačev; padel v bitki pri Kumanovu.

Nadporočnik Marko Mandić, član od- bora zveze čevljarjev za opanke; padel v bitki pri Kičevu.

Infanterist Toza Nestorović, načelnik strokovne organizacije tiskarjev; padel v bitki pri Retki Bukvi ob Bregalnici.

Nadporočnik Aleksander Krasnojević tajnik strokovne organizacije delavcev v arze- nalu; padel tudi v bitki pri Retki Bukvi.

Neznana je usoda drugega strankinega taj- nika sodruga Tucovića, ki je lajtnant pri timoški diviziji in socialno demokracičnega pi- satelja in teoretika dr. Topalovića, lajt- nanta drinske divizije. (Pozneje sem izvedel na bojišču o dr. Topaloviću, ki ga poznajo vsi do- bro pod imenom »rdeči lajtnant«, da je pri živ- ljenju. Tudi ranjen ni, čeprav je izgubil njegov polk, »šesti pulk«, od začetka vojne skoraj dve tretjini prvotnega moštva.)

Mojo posebno pozornost je zbudilo to, da je med naštetimi več oficirjev, o katerih ni- sem mogel dobiti prave zveze med njihovim

vojaškim činom in funkcijo, ki jo izvršujejo v organizaciji. »Ali so ti morda bivši dijaki,« sem vprašal, »ki so prišli v stranko iz idealizma?«

»O, nikakor ne! Nadporočnik Mandić ni bil v meščanskem življenju nikdar nič drugega, kakor izdelovatelj opank in nadporočnik Kras- nojević je bil resničen, pravi, zakajeni arzenal- ski delavec. Da so pri nas delavci oficirji, ni prav nič izrednega. Prvič ima vsakdo, ki ab- solvirá strokovno šolo, pravico do oficirskega izpita in drugič postanejo tudi podčastniki, če napravijo izpit, oficirji. Imamo tudi kmečke ofi- cirje, ki jih spoznate po tem, da ne nosijo čev- ljev, temveč opanke.«

Seveda sem bil osupel in moji temeljni poj- mi o vojaštvu, kakor sem jih bil prinesel s se- boj iz Avstrije, so se zrahljali. Ali ne velja pri nas, da mora biti oficir iz krogov, kjer so doma vitežki in aristokratski nazori? Ker se baje drugače ne more povzpeti do onega vojaškega idealizma, ki ga morajo imeti lajtnanti pred moštvom in ki omogočujejo, da zapusti oficir najprej varno zavetje v divjem dežju kroge in drvi dalje! Torej čevljarji opank in arzenalski delavci so tudi tega zmožni? In povrh tega še socialni demokratje, ki sicer, če stoje v redu in vrsti armade, ki je res ljudstvo in orožju, izpol- njujejo kot junaški možje svojo dolžnost, ali kljub temu ne pozabijo noben trenutek, da so nasprotniki vojne?

Niti trenutek ni pozabila srbska socialna demokracija poudarjati to svoje stališče. »Voj- na proti Bolgariji je prišla nad vse nas kakor usoda,« mi je dejal sodrug Lapčević. »Braniti se je bilo treba napada in težko je sedaj zaznati odgovornosti. To pride pozneje. Ali kljub vsem uspehom in vsemu navdušenju Sovnistično razgretega javnega mnenja zastopa naša frak- cija v parlamentu, ki jo tvoriša s sodrugom Kaclerovičem, voljo do miru proletariata, ki se je od vsega začetka upirala oboroženemu na- padu proti Turčiji. Vojna proti Turčiji je bila zlo in zmota je, prikazovati jo za ljudsko vojno ali osvobodilno vojno. Se vse bolj kakor kdaj poprej zastopamo danes stališče, da je bila ta vojna v bistvu osvojevalna vojna, ki ni pospe- šila osvoboditve macedonskih ljudskih mas, temveč jo zavlekla. Gotovo bo koristila nekoč povečana Srbija in razširitev njenega gospo- darskega razvoja temelja srbskemu prole- tariatu in s tem proletariatu vseh dežel. Ali pre- tekla bo tega časa življenska doba, nasprot- no bi pa udeležitev našega programa, ki je za- hteval mirno avtonomizacijo Macedonije, pri- nesla takoj gospodarskemu napredku balkan- skih narodov najzdravejši pogon. Avtonomna Macedonija bi bila rešila agrarno vprašanje in odpravila sramotno podložništvo kmetov, ki je hušje nego v Bosni. Srbija, ki osvaja, je pa z mirovnimi pogodbami zavezana, da se ne do- tika pravic zemljiških gospodov. V avtonomni Macedoniji bi bili te pravice polagoma in ne- opažno odpravili. Vsako leto je prišlo iz Ame- rike 120 milijonov frankov v tujino, zgolj pri- hrani macedonskih delavcev, ki so se vračali v domovino, da nakupijo zemljišča. Sedaj pa bo postala cena zemljišč nezmerno visoka. Že so tuje banke nakupile velike komplekse, narasle so cene zemljišč in ubogi macedonski kmeti se bodo vse težje otresli pod vlado srbske me- ščanske demokracije jarma poljedelskega su- ženstva kakor v avtonomni Macedoniji. Odloč- no smo protestirali proti balkanski vojni, v na- šem naziranju nas niso omajali prav nič uspehi srbskega orožja in zgodovina nam bo dala prav.«

Dnevne beležke.

— Deželno strankino zastopstvo za Kani- sko ima nocoj ob osmih redno sejo v društve- nih prostorih.

— »Slovenec« je v ponedeljkovi številki poročal, kako izkoriščanje delavstva vlada v soc. demokraciji. Pripravečuje namreč o pre- piru med centralisti in separatisti, ki drug dru- gemu očitajo, koliko znašajo upravní stroški pri isti in pri drugi organizaciji. To poglavje radi začenaajo meščanski listi in tudi Slovenec z veseljem udarja po tem nezasišanem izkori- ščanju. Mi stojimo ne le na tem načelnem stali- šču, da bodi vsako delo in pri vsakem človeku primerno plačano, marveč nasprotujemo tudi, ako bi se v gotovem slučaju delavski denar razsipa neproduktivno in razdajal ljudem, ki tega ne zaslužijo. Toda na neko bistveno razli- ko meščanski listi radi pozabljajo. Delavstvo plačuje iz svojih sredstev svoje urednike in uradnike, ki delajo v njegovo korist; meščanski deželni mogotci, pri nas klerikalci, pa si da- jejo plačevati svoje delo iz žepov vsega prebi- valstva, a služijo predvsem eni stranki, če ne celo svoji ožji rodbini, kar dokazuje slučaj Su- steršič. Zato bi bilo umestnejše, ako bi bil zlasti »Slovenec« bolj previden pri reševanju tega vprašanja, dokler si očitani Theimerjeve ne upa drugače zavračati, nego z izsiljenimi ali celo ponarejenimi zaupnicami.

— Se kanonov imamo premalo! Našemu militarizmu se nikakor ne more očitati preve- lika boječnost. Ako bo imel toliko poguma proti sovražniku, kolikor ga ima proti domačim dr- žavljanom, tedaj se nam ni ničesar bati. Novih rekrutov sicer še nihče ni dovolil, ali militari- zem že disponira z njimi, kakor da jih ima v

kasarnah. 30.000 mož dobi skupna armada, po 10.000 mož avstrijsko in ogrsko domobranstvo, torej skupaj 50.000 mož. To smo torej zad- njči res uganili. Zda pa tudi že deli to novo porcijo med posamezne skledje. Večino dobi infanterija, da poveča kompanije; nekaj pa dobi tudi mornarica, da ne bo ljubosumna in da bo vedela, čemu gradi nove ladje. Kar ostane, je pa namenjeno specialnim tehničnim četam, zlasti za izgradbo poljske in trdnjavske artiljerije. Število regimentov se sicer ne poviša, pomnoži se pa število baterij pri poljski artiljeriji. De- narja bo seveda treba za baterije tako, kakor bi ga bilo treba za regimente. Ampak prijazni so gospodje vendar, da vsaj povedo davkopla- čevalcu, kako ga mislijo odreti. Lani in letos so napravili pri vsakem izmed 42 kanonskih polkov peto baterijo. Ko dobe zvišani kontin- gent rekrutov, mislijo napraviti še še to. To je nujno potrebno, zakaj artiljerijski polkovnik se zdj sam sebi ubog revež, če ima poveljevati samo petim baterijam. Dajte mu torej urno šesto! Kanoni za te baterije so baje že priprav- ljeni, torej le še fante k njim, oficirje nad nje, pa denar iz žepa, in vse bo v redu. Infanterijska četna divizija bo tedaj štela 48 topov, kar je že tak orkester, da se lahko malce postavimo. Havbiške divizije, katerih imamo 14, dobe vsaka po tretjo baterijo. Topniški material teh težkih divizij pa ni več modern. Torej proč z njim! V ropotarnico! Namesto njega dobimo lepe nove 15centimeterske jeklene havbice, ki imajo izvrstne balistične lastnosti. Tako ka- kor so jih imele seveda tudi sedanje, ko so bile še »moderne« in je bilo treba izvabiti denarja zanje. Gorska artiljerija ima dobiti bolj

»uspešne« topove. Nekoliko sistemov za moderne gorske topove preizkušajo že v Kalinovicu, ravno tako razne gorske havbice. Poizkusne baterije s poljskimi havbicami bodo že letos operirale pri manevrih. Tudi ena težka havbiška divizija s 15centimeterskimi jeklenimi havbicami bo že pri letošnjih manevrih streljala. Avstrijsko domobranstvo, dobi druge kanonske baterije in divizijske štabe, tako da bo vsaj do leta 1916. vsaka domobranska divizija imela ravno toliko artiljerije, kolikor armadne divizije. Ravno tako bo tudi pri ogrskem, oziroma hrvaškem domobranstvu. Kadar bo ta izgradba artiljerije gotova, bo imela avstrijska armada 3000 topov namesto dosedanjih 1900. Torej za 1100 topov več! Državlani, katerim je dolgčas, imajo lepo priliko, da računajo, kako globoko bo za to zopet treba poseči v žep. In da pojde kar obenem, lahko računajo še trdnjavske artiljerije. Ta ima namreč dobiti nove bataljone. Za avtomobilizirane havbiške baterije po 30,5 centim. in po 24 centim. in pa za 12centimeterske oblegovalne kanone, ki jih hočejo šele kupiti namesto dosedanjih 12centimeterskih in 15centimeterskih kanonov, bodo potrebovali nove ljudi, in te bo treba razvrstiti v nove bataljone in za te bo treba seči v nove mošnjičke. In militarizem ima čisto prav, če računa že z gotovimi dejstvi, kajti da mu bodo gospodje poslanci točno dali, kar bo zahteval, to vedo menda tudi že voliči. Povsem natančno pa bodo vedeli takrat, kadar bodo plačevali.

— **Redlova afera.** »Militarische Korrespondenz« javlja, da je končano sodnijsko postopanje proti ulanskemu lajtnantu Horinku, ki je bil na sumu, da je Redlov sokrivec pri špionaži. Horinko so aretirali takoj po Redlovem samomoru, ker so domnevali, da mu je pomagal pri špionaži in zaradi homoseksualnega občevarjanja z Redlom. Preiskava je dokazala, da ni bil udeležen Horinka pri Redlovem vohunskem delu. Horinka je pa popolnoma priznal homoseksualno občevarjanje z Redlom. Obsodba, ki jo je že potrdil dunajski zborni poveljnik general vitez Ziegler, se razglasi v prihodnjih dneh.

— **Maksim Gorkij,** slavni ruski pisatelj, je težko obolel, tako poročajo iz Milana. Odšel je v Rimini, ko se je njegovo stanje zelo poslabšalo. Zdravniki upajo, da mu prinese podnebje v Rimini ozdravljenje.

— **Italijanski mornariški minister Millo,** ki je bil te dni imenovan, je po opisih šovinističnega časopisja slaven junak. Ali njegovo junastvo je kakor jace jace podobno komedijantovstvu. On je v dobi tripolitanke vojne uprizoril tisto čudovito mornariško ekspedicijo v Dardanale, s katero je hotel razdejati turško brodogradnjo, ki se je pa zaključila s slavnim fiaskom. V nočni temi sta torpedovki »Turbina« in »Nembo« zadeli druga ob drugo, pilot na »Nembu« je naznanil, da je ladja zadela ob klec in se poškodovala, in vse brodogradnjo se je vrnilo z največjo naglico. Potem pa se je izkazalo, da ladja sploh ni bila poškodovana. Ali vkljub temu je bilo dobro, da je brodogradnjo zapustilo morskó ožino, ker ne bi bilo ničesar uničilo, pač pa bi bilo najbrže samo uničeno. Poveljnika ladje »Turbina« kapitana De Rosa so pa dolžili, da je on zakrivil fiasko, češ da se je s svojo torpedovko zapeljal v »Nembo«. Ta obdolžitev je dala kapitanu povod, da je vložil tožbo zaradi obrekovanja, kajti retirado brodogradnjo je povzročilo pilotovo naznanilo, da je druga ladja pokvarjena. Procesu najbrže nikoli ne bo, ker se izreka vojaško sodišče ravno tako za nekompetentno, kakor civilno. Med tem pa javlja socialistični »Avanti«, da je dobil omenjeni pilot za svojo »službo« skoraj milijon lir! Tembolj je obžalovati, če ne pride do procesa, ki bi nemara razkril, kako se fabricirajo »junastva«.

— **Glede na tífus v Mostah** smo dobili od merodajne strani naslednje poročilo: Bolezen se je pojavila v 7 hišah takozvanega Predovičevega sela, to je skupine eno- do dvonadstropnih delavskih hiš, ki tvorijo posebno, Predovičevo selo, imenovano ulico. V ostalem delu Sela vladajo normalne zdravstvene razmere. Iz okolnosti, da je prvih 11 slučajev izbruhnilo eksplozivno, takorekoč hkrati, se da sklepati da se je skoraj gotovo okužil eden treh vodnjakov, ki so prebivalcem Predovičevega sela na razpolago, po izločitvi za tífusom obolelega človeka in da se je tako bolezen razpasla po

teh hišah. Zaradi tega in ker preide pri tífusu od okužbe do obolenja po več dni, se bo v prihodnjih dneh pojavilo morda še nekaj slučajev. Doselej je obolelo 18 oseb, ki so se vse takoj oddale v deželno bolnišnico. Vse tri sumljive vodnjake je oblast takoj zaprla in vrhu tega razkužila, ker je prebivalcem na razpolago voda iz bližnjega izvoka mestnega vodovoda. Prebivalci prizadetih hiš, pri katerih bi se še lahko pojavila bolezen, so pod strogo zdravniško kontrolo, tako da se jih v slučaju obolenja lahko izloči in odda v bolnišnico. Stanovanje, hišna oprava, perilo itd. obolelih se je takoj natančno razkužilo, istotako se je izvršila razkužba stranišč in greznice. Upanje je, da se ta lokalna epidemija kmalu zatre.

— **Svinjar v talarju.** Iz Mosteca na Čškem javljajo: Zandarmija išče župnika Knoteke, ki je pred par dnevi zapustil svoje mesto in se zdaj klati po krušnogorskih šumah. Proti patru Knoteku je že več kakor 40 ovadb zaradi posilstva in oskrumbe nedolnih deklic. Zlasti hudo se je far pregrešil proti osmim deklicam v starosti enajstih do štirinajstih let, med katerimi je hčerka nadočelnika in občinskega načelnika. Župnikovi zločini obsegajo dobo šestih let. Že pred tem je bil enkrat zaradi enakih reči v preiskavi, ki pa je bila ustavljena.

— **Skandal v kasarni.** Iz Lvova poročajo: Sedenmajstveno kmečko dekle Stanislava Dobler je prišla te dni v Lvov, da bi si poiskala službo. Ulanec so našli dekle v parku in so jo odvedli v kasarno, kjer so jo skrili na svistih in jo imeli tri dni zaprto. Vojaki so dekle ponovno posilili in jo zlostavljali. Po treh dneh se ji je posrečilo, da je ušla na dvorišče. Tu so jo našli drugi ulanci, ki so jo zopet spravili na senjak in jo mučili na enak način. Dajali so ji samo kruh in vodo. Ko je bil napovedan pregled, so se ulanci zbal, da najdejo dekle na svistih, pa so jo sami odpeljali na prosto. Medtem je pa obolela. Neki zidar jo je našel v gozdu in jo odpeljal k žandarskemu postajevojni Novakowskemu, ki je napravil ovadbo pri vojaški oblasti. Dekle so spravili v bolnišnico. Več ulancev je aretiranih.

— **Novo postajališče.** Dne 3. avgusta so otvorili med postajama Kranjska gora in Dovje na progi Trbiž-Ljubljana v 19,6 km ležeče postajališče Gozd-Martuljek za osebnih in prtljažni promet. Prometni časi vlakov, ki se ustavljajo v tem postajališču, so razglašeni v od 1. maja t. l. veljavnih vozniških redih. Vozne listke izdaja čuvaj postajališča, prtljaga se odpošilja proti naknadnemu plačilu pristojbin.

— **Umrlj so v Ljubljani:** Klančar Fran, 3 dni. — Belak Florijan, 21 let. — Zakrajšek Angela, 29 let. — Pristov N., mrtvorojenec. — Narobe Jakob, 50 let. — Avbelj Franja, 63 let. — Birk Stefan, 70 let. — Oberšek Pavla, 31 let. — Korenčin Ludovik, 61 let. — Šuster Jurij, 36 let. — Rome Bernard, 19 let. — Špolar N., mrtvorojenec. — Butara Ivana, 7 mesecev. — Žitnik Ana, 4 mesecev. — Matko Ana, 4 tedne. — Lavrič Fran, 68 let.

— **Našla se je svota denarja.** Izgubitelj jo dobi pri Petru Bremsaku, Vodovodna cesta 24.

— **Borovnica.** Sodrugi v Borovnici in okolici pozdravljajo presrečno srtovodjo sodruga Alojzija Jana in njegovo rodbino povodom premestitve v Nabrežino na Krasu. Sodrugi Jan si je tekom svojega bivanja med nami pridobil vsestranske simpatije. Deloval je, vedno zvest svojim načelom, za razvoj organizacije. To delo bo gotovo nadaljeval v novem okraju. Sodrugi v Borovnici bo ostal v lepem spominu.

— **Nesreča v gorah.** V Mojstrani uslužbena delavca Janez Jerše iz Stavovnice pri Kamniku in Ant. Bertonec iz Dobrave pri Podnartu sta šla v nedeljo v pečine Stevarja nabirat planinke, kjer sta oba smrtno ponesrečila. Ponesrečene so pripeljali na Dovje, kjer bosta pokopana.

— **Telica ga je umorila.** V pondeljek je dninaria Franceta Grdadolnika iz Horjula sunila telica s tako silo v trebuh, da so težko poškodovanega Grdadolnika morali prepeljati v ljubljansko deželno bolnišnico, kjer so ga takoj operirali. Grdadolnik je umrl.

— **Pretop.** Iz Črnomlja poročajo: V nedeljo so se v Weissovi gostilni sporekli domači fantje in delavci. Odšli so v drugo gostilno in začeli takoj, preden so naročili pijačo, boj na nož, v

katerem sta bila en fant in en delavec nevarno ranjena, en fant pa smrtno nevarno. Iz Prelogov pa poročajo, da je bila tam pravcata bitka med žandarji in delavci.

— **Kinematograf »Ideal«.** »Satanova pogodba« z Don Juanom; ta mistični film je dosegel popolni uspeh. Predvaja se še danes in jutri. Življenska drama »Odvetničica« je tudi ugajala. Film o povodnji v Gradcu ni večeraj pravočasno dospel. V petek »Spekulant z žitom«, Nordiskfilm. V soboto »Kolo sreče«.

Socialno politični pregled.

— **Polletni občni zbor podružnice mizarjev v Ljubljani,** ki se je vršil v nedeljo dne 3. avgusta pri »Levu«, je bil dobro obiskan. Predsednik S. Babšek odpravlja zbor in poda predsedniško poročilo. Podružnica je imela v poročevalni dobi, 1 redni občni zbor, 6 mesečnih shodov, 6 rednih sej in 1 izredno sejo ter več delavniških shodov. Nadalje poroča, da je organizacija vodila od 14. do 19. aprila t. l. stavko proti stavbeniku Scagnettiju zaradi kršitve pogodbe. V stavki je bilo 8 mizarjev, ki so po pednevnem boju dosegli zahtevane pogoje. Od prvega junija je v veljavi 5 odstotno povišanje, ki se je razen pri eni tvrdki popolnoma izvedlo. S prvim majem so se povišali prispevki za stavkovni sklad, ki je obligatoričen, povišane prispevke plačujejo člani redno, kar znači, da mizarji razumevajo važnost tega sklada. Nato je podal sodrug Rok Pogačnik blaginjsko poročilo, iz katerega posnemamo sledeče: Glavna blaginjska. Dohodki: 5051 prispevkov po 66 vin. je 3333 K 66 vin.; 38 prispevkov po 50 vin. je 19 K 59 vpišnin po 50 vin. je 29 K 50 vin.; 3 duplikati po 80 vin. je 90 vin.; zveza je poslala skupini 270 K 41 vin. skupaj 3653 K 47 vin. Izdatki: 49 članom brezposelne podpore 596 K 21 vin.; 62 članom potne podpore 227 K; 1 čl. preseljena podpora 14 K; 10 čl. zadržalna podpora 10 K; 138 čl. bolniške podpore 1307 K 50 vin.; 5 stavkajočim članom 48 K; enemu preganjanemu 20 K; list 570 K; krajni skupini 305 kron 34 vin.; inkaso 50 K 89 vin.; Skupaj 3148 K 94 vin. Zveze se je odposlalo 504 K 53 v. Lokalna blaginjska. Dohodki: 5089 prispevkov za lokalno uprabo po 6 vin. je 305 K 34 vin. Izdatki: Izredna podpora 75 K 80 vin., agitacija 29 K 65 vin.; predavanje 3 K; uprava 38 K 77 vin.; stanarina 90 K; strokovni komisiji 50 K 89 vin. Skupaj 303 K 61 vin.; preostanek v lokalni blaginji 1 K 73 vin. V stavkovnem skladu je 402 K 59 vin.; od tega se je izplačalo 37 K. Poročilo nadzorstva je vsled nenavzočnosti nadzorstva odpadlo. V nadomestni odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Ivan Hribar, Franc Stenovec, Toplikar in Dolinar. K četrti točki je poročal sodr. Babšek, da je odbor v svoji seji sklenil, da bi se vse članske knjižnice hranile v društvenem lokalu, ter bi se upjele takozvane članske karte, v katere bi blaginjski zabeležili plačane prispevke, tako da bi zaupniki ne imeli več mark, kar bi jim olajšalo delo. Pri tej točki se je razvila živahna debata, v katero je poseglo mnogo sodrugov. Sklenilo se je razpravljati o zadevi na posameznih delavniških shodih. Na to je občni zbor izvolil sodruga Jakoba Golarja z ozirom na njegovo dolgoletno poštovno delo za prvega častnega člana. Sodr. Golar je bil med prvimi ustanovitelj mizarске organizacije ter je že 18 let njen član in že 16 let njen funkcionar. Sodrugi Zore je jubilarju v primernem nagovoru častil ter izrazil željo, da bo sodr. Golar še nadalje svoje dobre izkušnje, ki si jih je pridobil tekom dolgih let, naklanjal organizaciji v prid. Dolgotrajno odobravanje, ki je sledilo temu nagovoru, je jasno dokazalo, da uživa sodr. Golar med ljubljanskimi mizarji splošne simpatije. Ko so se rešile še nekatere interne zadeve, je sodr. Babšek zaključil občni zbor.

Trst.

— **Pevski odsek »Ljudskega odra«** prosi vse pevce, da se zanesljivo udeležijo pevske vaje v četrtek.

— **Na veselici pri Sv. Ivanu** je bila izgubljena ročna torbica, v kateri je bilo nekaj denarja, ključ in različni drugi predmeti. Dotičnik, ki je našel torbico, naj jo gotovo prinese v četrtek, v gostilno »International«, ulica Giovami Boccaccio.

Znova je zagledal tisto barvano svetilko — tisto hišo, iz katere je zbežal. Burno se je obrnil in zopet, kakor zmešan, tekla po tesni ulici. Iz oči so mu pa lile curkoma solze.

Ulic, po katerih je blodil, ni poznal; hotel je iz druge v drugo, nevede, kje je in kaj počenja. Še nekaj podobnih svetilk je zapazil kakor nad vhomod one hiše, v katero so ga bili vlekli, in pri vsaki se je stresel. Pozneje ga je srečala na nekem voglu ropotajoča drožka, iz katere je odmeval krik, petje in pasje lajanje. Topo je zrl za vozom — spoznal ga je.

Sam je znova blodil po ulicah. Dasi je bilo mrzlo, mu ni bilo mar zime. A naposled se je oglašil i mraz, za kojega se sprva ni brigal. Nenadoma je začutil pekočo boleš v uhljih in udje, drhteči od mraza, so mu tudi jeli odrekati službo.

Ura je bila že skoro tri, ko je po dolgem blodenju prišel na Staromestni trg. Tu je zagledal razsvetljeno policijsko stražnico. Obstal je. Roki, težki kakor dva aka, je držal v žepu in nogi krčevito stiskal k sebi. Hipoma se mu je zazdelo, da ne sme zatisniti oči, sicer da se mu v glavi zvrti, da pade. In vendar so se obrvi njegove zapirale same od sebe; čutil je, kako rad in kako naglo bi zaspal. Pri pogledu na razsvetljeno stražnico se ga je polotilo hrepenenje po počitku, po toploti. Naenkrat mu je prišlo na misel, da tu lahko vstopi, se ogreje in naspí. Pa precej se je prestrašil svoje misli.

Brzo in strahoma je nadaljeval svojo pot. Časih je kresal koleno ob koleno, da bi si ogrel

— **Delovne razmere v tržaskih tovarnah.** Delavec nam piše: Ne mine skoraj dan, da ne bi čitali o nezgadah delavcev po tržaskih tovarnah. Skoraj vse te nezgode ima na vesti nenasitni kapitalizem, ki priganja delavce do skrajnih mej moči na delo. Obrtna oblast pa je bila doslej zvesta zaveznica kapitalizma in je soodgovorna za neštete nezgode. Funkcionarji obrtnega nadzorstva so prihajali do tovarniških vrat, tovarniški prag je malokdo prestopil. Ves ustroj tovarnen — viažni, zatohli prostori, naprave strojev in drugih predmetov — je po tem, da je vsak trenotek na tisoče delavcev v smrtni nevarnosti. Vse odredbe o delovnem času so za podjetnike kos popisanega papirja in drugega prav nič. Ravno temu bi moral obrtni nadzornik posvečati največjo pažnjo, a doslej je bil slep in gluhi. Medde delavcev so pa tudi take, da je vsak delavec vesel, če zamore ob sedanjih draginjah kupovati svoji družini filoz in moko za polento. Kako nujna potreba je uređitev minimalnih mezd po tržaskih tovarnah, to vemo le delavci. Vlada se ne briga za gnojni položaj delavstva, ker menda misli, da so davkoplačevalci le kapitalisti. Delavstvo pa prinaša s plačevanjem davkov žrtve vladi, a ne dobiva za to niti poštenega obrtnega nadzornika. Leta in leta je bil v Trstu obrtni nadzornik, ki je dobival mastno plačo le za to, da se je vozil brezskrbno na izlete. Ne vemo, če ga je kdaj videl kak delavec v tovarni. Ogleđoval si je samo tovarniška vrata ter je semtertje povpraševal delovodjo, če se kolega strojev redno vrte. Da bi se pa na svoje oči prepričal o gnilih notranjih tovarniških napravah in pregledal, če odgovarjajo predpisom, to mu ni prišlo niti od daleč na misel. Mnogo nezdgo bi bilo preprečenih, če bi bil ta gospod vestno izpolnjeval svoje dolžnosti in ne gledal samo na to, da se ne zameri gospodom kapitalistom. Obrtna oblast je vse predlogo odlašala z upokojitvijo tega gospoda. Šele zadnja grozna nezgoda v tovarni za olje je zdrnila naše komodne gospode pri obrtni oblasti, da so poklicali za obrtnega nadzornika drugega moža. Kolikor je doslej znano, smatra novi nadzornik svoj posel bolj resno kakor njegov prednik in je izdal že različnim tovarnam, zlasti tovarni za olje in plavžom, stroge ukaze za varnostne uredbe. Upamo torej, da bo vršil novi obrtni nadzornik svojo dolžnost za korist popolne varnosti delavcev in da ne bo omejeval svojega dela le na to, kar ukazujejo paragrafi, ampak da bo poslušal tudi svoje človeštvo. Delavstvo pa naj gleda na to, da ne bo prosjalo za to, kar mu gre po naravi in v človeških pravicah, ampak ojačati se mora tako, da bo lahko uspešno zahtevalo. Svoje zahteve pa uveljavlja delavstvo le potom svojih razrednih bojnih organizacij in geslo nam bodi: vsi do zadnjega v organizacije!

1,000.000 vinarjev

:: za tiskovni sklad »Zarje« ::

60. izkaz:

Nabrano v društveni gostilni v Nabrežini po a. Caharija 106 v, Budina Angel 20 v, preostanek od prodanih brošur 68 v, Jože Srebrnič 112 v, Rudarsko pevsko društvo »Vzajemnost« v Trbovljah od veselice 1000 v, okrajna organizacija v Ajdovščini zato ker so tudi naprednjaki postavili kandidate v splošni kuriji 800 v, sodr. Mihler nabral na ljudskem shodu 14. julija 1419 v, po sodrugu Kopac 2000 v, Arhar 10 v, Sešek 10 v, Reibenschuh 10 v, Mravljie 10 v, Zobeč 10 v, Kuhelj 10 v, Sporn 10 v, Kariš 10 v, Fortuna 10 v, Ambrožič 10 v, Cesar 10 v, Kampel 10 v, Novak 10 v, vesela družba 180 v, sodr. Arhar nabral 152 v, na shodu sprevednikov pri Petriču 280 v, ga. Keršič 40 v, Kuhelj 80 v, Jerman 10 v, Mendas 30 v, Godec 10 v, Ribič 20 v.

Skupaj 277890 + 6407 = 284297 vin.

Zadnje vesti.

ŠPEDIČJSKA STAVKA NA DUNAJU.

Dunaj, 5. Delavci pri dunajskih špedicijskih tvrdkah bodo danes stopili v stavko, ker so podjetja odklonila obnovitev pogodbe. Danes je bilo v stavki 1400 delavcev.

AMERIŠKI DVOBOJ.

Segedin, 6. Nekaj dni je pogrešan privatni uradnik Anton Tolda. Zdaj so našli v njegovi

kosti, katerih kite so mu olesenele od mraza in utrujenosti. Nebo je bilo indigovo modro in zvezde, roseče doli iskre sanjavih žarkov, kakor da bi plavale v njegovih veličastnih, mrtvih globinah. Prišel je na Vaclavski trg. Tu so se hiše in drevoredi tja do muzeja ostro razločevali v deviško pokrepčanem zraku, tako mrzlem, da je kar pekel. In časih je zapihljal iz zakotnih zatišij tih, strupen veter, pometajoč sneg raz strehe, ki je včeraj pal. Na Vaclavskem trgu je srečal samotnega človeka in ga vprašal, kje se gre na Vinograde. Vprašal je za ulico, v kateri je stala hiša Hrubovih, in za ulico, kjer je stanoval Soumar. Osamelec mu je pokazal najbližjo pot na Vinograde, več mu ni mogel povedati. Šel je po ti poti.

Toda mraz ga je že premagoval. Stiska ga je priganjala bolesto dalje. Nekolikrat je zaprl oči pred drobnim snegom, ki je zafitral okoli njegovega obličja. Kadar so se pa zopet odprle rdeče njegove obrvi, katere je rezal oster sneg, je videl rasti iz belih, sneženih tal mrtve prikazni visokih zidov in črne silhuete zvitih vej drevja kakor feto morgano, s katero ni njegovo življenje v nobeni zvezi. In po tem, svetu, nad katerim so se žarile zvezde v globoki temnomodri višavi, se je trudoma vlekel.

Tako je dospel do smrti izmučen na mejo Prage in Vinogradov do hiše stavitelja Hrubega, v kateri se je plesalo. Zopet je zagledal razsvetljena okna prvega nadstropja. Pred hišo sta stali dve kočiji, kočijaža sta se prestopala v kožuhih po zmrzlem snegu.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

»Ti si gotovo še materin srček!« Kvapilu, ki je zavzeto, debelo zrl na deklice, je dotika ženskega telesa poglana kri v lice in po hrbtu ga je polil topel pot. Samo vrteče se, prečudne barvane kroge je videl in kakor da bi bil pijan od parfuma, ki je vel nanj z napoli nagih prsi dekletovih. Kakor da bi se moral zadaviti. Vse to je trajalo nekoliko sekund. V tem ga je deklica tesno privila sebi na prsi, poljubila na lase in ga hotela odvesti na zofo. Toda nekaj se je razvezalo v njem, oni krožeči barvani kolobarji so se naenkrat razpršili in nekaj groznega se mu je pojavilo v ozadiju. Zavedal se je in burno, skoro divje se ji je iztrgal iz objeta.

»Saj bi rad, on se je dela takega!« je kričal Otokar. »Kaj ne, Ladko, da bi rad?«

In dekle ga je znova objelo. Kvapilu so stale gorke solze v očeh in oziral se je z neskončno tesnobo na vse, kateri so tu stali, in na vhod, ali mu ne prihaja rešitev od tam. Pa okoli njega so se le smejali. In naenkrat jim je prišlo na misel nekaj grusnega. Z velikim smehom in vriskom so obkrožili Kvapila in ga vlekli proti bližnjim stranskim durim.

Kvapilu se je posvetilo. Hotel je vzkrikniti, toda vzkrik mu je obital v grlu. Ta omamlja-

joča tesnoba, ki ga je davila, se je pomnožila do blaznosti. Njegove oči so vzplamtele strašno, v bolni divjosti. In vse moč, kar jih je imel, so se napele v njem in prišlele nežno, slabo telo k strastnemu uporu. Začel je z nogami suvati, biti z rokami okrog sebe in kričati:

»Pustite me — idite proč, kaj sem vam storil — idite proč —. Kaj sem vam storil?«

Nekaj bolnega in skrajno prosečega je bilo v njegovem vedenju, tako da so za trenotek vsi ostrmeli.

»Besneži!« je zapiskal Otokar.

Toda v tem hipu ga je Kvapil udaril s pestjo v prsi in ves solzan je rinil skozi duri; sedaj mu je bila prosta pot, nihče ga ni oviral.

»Besneži!« je ponovil Otokar, bežeč za njim. Toda brzo se je zopet vrnil.

»Naj gre, tepec!« je ziniil srdito.

XXII.

Kvapil je v tem divje tekla po ulici. Nekaj časa je tekla, ne da bi se ustavil. A bežal ni samo pred Otokarjem, Kuklo, Branskim in Jenšovskim, temveč i pred uničujočo tesnostjo, ki je prešinjala doslej. Še sedaj se mu je cedil pot po hrbtu. Kakor da bi še vedno dihal vase ta parfum, kakor da bi še vedno čutil gole roke, ovite okoli svojega vratu. Naenkrat je začel težko dihati, postal je in zazdelo se mu je, da se mora vrniti. Res je naredil nekaj korakov nazaj. Pa je zopet postal in se stresel po vsem telesu. Vse se je vrtelo okoli njega.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!
Krasne novosti spomladanskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. Najnižje cene.

vem stanovanju pismo, v katerem pravi, da je postal žrtev ameriškega dvoboja.

TISZA SE ZOPET TEPE.

Budimpešta, 5. Mejni grof Jurij Pallavicini je na županijski skupščini obdolžil Tiszo, da je hotel varovati Lukacsa, ki je zvedel, da je nameravana obtožba Desyja in je izkušal celo vplivati na sodišče in na priče. Tisza bo Pallavicinija zaradi tega baže pozval na dvoboj.

MORSKI ROPARJI.

Reka, 5. Poveljnik italijanskega parnika »Enfilla«, Domenico Tonetti, poroča, da so grški morški roparji dne 21. julija napadli rumunsko ladjo »Cesarul Trajan«, na kateri se je vozilo 123 članov prirodnoznanstvenega društva iz Braje. Grki so popolnoma oplenili potnike. Kapitan Tonetti jih je prepeljal na Krf in napravil poročilo o dogodku.

KRUPPOV SKANDAL.

Berlin, 5. Danes je sodišče po triurnem posvetovanju izreklo sodbo. Tilian je obsojen na 2 meseca zapore in odpust. Hinsk in Schleuder na 4 mesece in odpust. Schmidt na 2 in četrt meseca in degradacijo. Dröse na 3 tedne navadnega zapore. Holge na 43 dni trdnjavskega zapore. Pfeifer je vložil ugovor, ostali so si pridržali čas za eventualen rekurz.

GENERALNA STAVKA V MILANU.

Milan, 5. Generalni stavki so se danes pridružili prodajalci zelenjavi in sadja. Ponoči so imeli shod, na katerem so sklenili, da vstopijo v stavko. Organizirali so takoj straže, ki so šle nemudoma na veliki trg Verziere. Mirno so dovolili prevoz polnim vozovom, ki so privlačili blago za prodajo, ustavili so pa prazne vozove, ki so šli kupovat blago. Druge patrulje so šle po mestu, da so branjevalci zaprli prodajalne sadja in zelenjavi. Ta stavka ima povod v nekem konfliktu z občino, ki hoče organizirati okrajne trge. Delavstvo seveda ni nikakor vplivalo na to čudno stavko. Delavska stavka se je zjutraj povsem mirno pričela, toda v veliko večjem obsegu kakor včeraj. Plinarniški delavci so do zadnjega zapustili delavnice. Tramvajski vozovi niso zapustili remiz. Pozneje so spravili okrog 30 vozov do kolodvorov. Sindikalisti so na nekaterih krajih nastopili s silo. Zlasti so razbijali šipe. Ker je parni tramvaj, ki opravlja prometno službo po deželi, vozil, so se ženske vrgle pri Tichinskih vratih na tir in so tako prisilile vozove, da so se ustavili. Na raznih krajih je prišlo do ostrih sporov s policijo, karabinjeri in kavalerijo. Nekoliko oseb je ranjenih, natančno pa to ni znano. Stavko vodijo sindikalisti.

FRANCOSKE VOLITVE.

Pariz, 6. Po statistiki, ki je bila včeraj objavljena, so pri volitvah za generalne svete izgubili reakcionarci in nacionalisti 50, desničarski naprednjaki 9, levičarski naprednjaki 7 sedežev. Levi republikanci so pridobili 16 mandata, socialni radikalci 42, republikanski socialisti dva, zedinjeni socialisti pa 6.

KITAJSKA REVOLUCIJA.

Vojaki zastrupljajo generale.

Honkong, 5. Čete v Kantonu so se uprle in zastrupile svoje poveljnike. Razglas o neodvisnosti so preklicali in postavili stotnika Soja za generala na mesto Čangmingvinga, ki je na neki angleški ladji pobegnil v Honkong.

Bitko pričakujejo.

Sangaj, 5. Artilerija je včeraj pri Vuzungu streljala brez uspeha. Zdi se, da pride do velike bitke, čim zapusti Eseni šangajski okraj. Severne čete so zaplenile v kitajskem mestu 7500 pušk in mnogo streliva.

Balkanske homatije.

POGAJANJE V BUKAREŠTU.

Bukarešt, 5. Dasi so na obeh straneh znižali zahteve, se sporazum vendar še ni dosegel. Vendar je upati, da bo do petka mir podpisan.

Belgrad, 5. Po tukajšnjih vesteh poteka pogajanje v Bukareštu ugodno. Splošno sodijo, da se tekom tedna doseže mir, ki zadovolji balkanske države in poda tudi velesilam možnost, da mu takoj pritrdijo.

KAVALA.

Grška jo dobi.

Berlin, 5. V merodajnih krogih zagotavljajo, da dobi Kavala Grška. Zaradi tega vprašanja ni baže nobenega nasprotja med velesilami. (To je zelo neverjetno.)

Kompromis se pripravlja.

Berlin, 6. Tukaj mislijo, da se pripravlja v vprašanju Kavale kompromis, ki se približuje grškim željam. Tukaj bi bili zelo zadovoljni, če bi se našel tak izhod, da ne bi bilo treba velesilam posegati vmes.

NEIZPROSNI VENIZELOS.

London, 6. »Daily Telegraph« pravi, da so Avstrija, Rusija in Italija vprico odločne grške zahteve, da se ji prizna Kavala, predlagale, naj se pomakne bolgarsko-grška meja bolj proti zapadu, da bo mogla Bolgarska zgraditi železnico, ki ne bo nadvladana od grške meje. Venizelos je tudi ta predlog energično odklonil.

MIR BO PROVIZORIČEN.

London, 6. »Daily Telegraph« poroča, da bo mir v klub raznim težavam najbrže še danes

podpisan. Ali njegov dopisnik je prepričan, da pride zaradi Kavale v par letih neizogibno do nove vojne med Bolgarsko in Grško. Nadalje pravi, da bo ena izmed velesil predlagala, da se skliče evropska konferenca za revizijo mirovne pogodbe. Avstrija in Italija soglašata s to idejo.

ČRNA GORA.

London, 6. »Daily Telegraph« poroča, da bo Črna gora na bukreštski konferenci zahtevala, da se ji določi primeren del ozemlja, ki ima biti nakazano Srbiji.

SRBIJA IN RUMUNIJA.

Bukarešt, 6. Rumunija in Srbija se pogajata zaradi trgovinske pogodbe. Pri Turn-Severinu se ima zgraditi železniški most, da dobi Rumunija zvezo s srbsko in z jadransko železnico preko Albanije. Pri Silistriji hoče Rumunija zgraditi most čez Donavo za strateško železnico med Silistrijo in Mangalijo. Ta luka ima postati baza za rumunsko mornarico.

DANEV.

Berlin, 6. »Lokalanzeiger« poroča: Bolgarsko poslaništvo energično zanika glasove o aretaciji Daneva, ki že zaradi tega ni mogoča, ker je Danev poslanec. Pač pa verjamejo, da drž kralj nekatere državnike zaprte, da jih obvaruje izgrediv, kakor se v Sofiji izvedo mirovni pogoji. (Kaj, če bi spravil Ferdinand samega sebe na varno?)

TURŠKI UJETNIKI.

Sofija, 5. Vest o prihodu turških čet na Bolgarsko je vznemirila turške vojne ujetnike, katerih je na Bolgarskem okrog 100.000. Ker so bili nekateri kraji v nevarnosti, so oddelek Turkov prepeljali v Staro Zagoro. Tukaj so hoteli pobegniti. Ko so ujetniki v mestu slišali streljanje, so mislili, da prihaja turška kavalerija in so hiteli proti orožarni, da bi se oborožili. Vsled tega je prišlo do spopada in je bilo na obeh straneh nekoliko mrtvih in ranjenih.

ODRIN.

Skupnega koraka še ni.

Carigrad, 5. Ker angleški poslanik še ni dobil instrukcij zaradi skupnega koraka v zadevi Odrina, še ni bil storjen napovedani korak velesil.

Tudi Izet ne dá Odrina.

Carigrad, 6. »Tanin« poroča, da je vrhovni poveljnik turške armade Izet paša dejal neki deputaciji: »V svojem imenu in v imenu svojih tovarišev izjavljam, da ne zapustimo nikdar Odrina, kdor ga hoče imeti, naj pride, pa naj si ga vzame!«

Bolgarska ponuja kompromis.

Carigrad, 6. Po turških informacijah je bolgarski zastopnik Načovič predlagal turški vladi kompromis, po katerem bi Bolgarska Turčiji prepustila Lozengrad in privolila v nevtralizacijo Odrina.

Ruski glasovi.

Moskva, 5. »Russkaja Vjedomosti« pišejo o odrinskem vprašanju, da bo težko prisiliti Turke, da bi še enkrat zapustili Odrin in Tracijo. Tudi če bi Rusija zasedla Armenijo, je dvomljivo, da bi se Turčija vdala. »Golos Moskvi« pravi, naj se Rusija ne briga za Odrin. Ni treba, da bi Rusija žrtvovala denar in kri za legendarni ugled evropskega koncerta. Turčija bi bila pripravljena napraviti Rusiji koncesije v vprašanju Dardanel in v Anatoliji. Čas je, da misli Rusija na svoje interese, za katere je položaj sedaj jako ugoden, če stopi Rusija v dobre odnose s Turčijo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Nobena kapljica

ne koristi tako želodcu, kot pristni želodčni liker

Blizu in daleč
Vse ga pozna,
Kdor ga ima,
Ima zdravje doma!

Zahtevajte pristni »FLORIAN«
Zavračajte ponaredbe!

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano.

Izjava.

Ker se je spor med sodrugom Jagričem in Černetom prijateljsko poravnal, dajeta »Zarji« 10 K.

Nabrežina, 31. julija 1913.

A. Jagrič.

M. Černe.

Pozor!

50 tisoč parov črevljev
4 pare črevljev za K 8-50.

Zaradi vstavljenja plačil večih velikih fabrik se mi je naročilo, da veliko množino črevljev globoko pod izdelovalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih črevljev, z zbitimi podplati, rujav ali črno usnje, jako elegantna najnovejša fazona, velikost po številki. Vsi 4 pari stanajo le K 8-50. Razpošilja se po povzetju. A. GELB, izvoz črevljev, Krakov, W. 88. — Zamenja dopustna, tudi denar nazaj.

40 letni uspeh,

ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

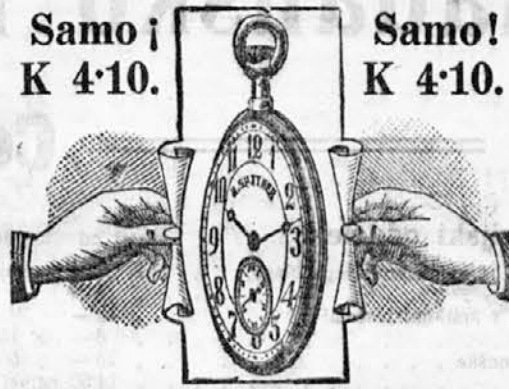
lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

H. SUTTNER, Ljubljana, Mestni trg 25

Samo j
K 4-10.

Samo!
K 4-10.

Najbogatejša zaloga vseh vrst ur kakor tudi največja izbira zlatnine in srebrnine po jako nizkih cenah.

Lastna protokolirana tovarna ur v Svici.

IKO Tovarniška znamka **IKO**

Zastopstvo tovarne ur ZENITH.

Št. 410. Nikel anker Rosk. jako dobro idoča samo K 4-10.

Naročite krasni veliki ilustrirani cenik, ki ga dobite zastoj in poštne prosto.

Moderni klobuki za gospode

trdi in mehki, najnovejših oblik in barv, slamniki, čepice, vse v nedvomljivo največji izbiri in najboljši kakovosti iz prvih svetovnih tvornic po zelo skromnih stalnih cenah z 10% popustom v

Modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

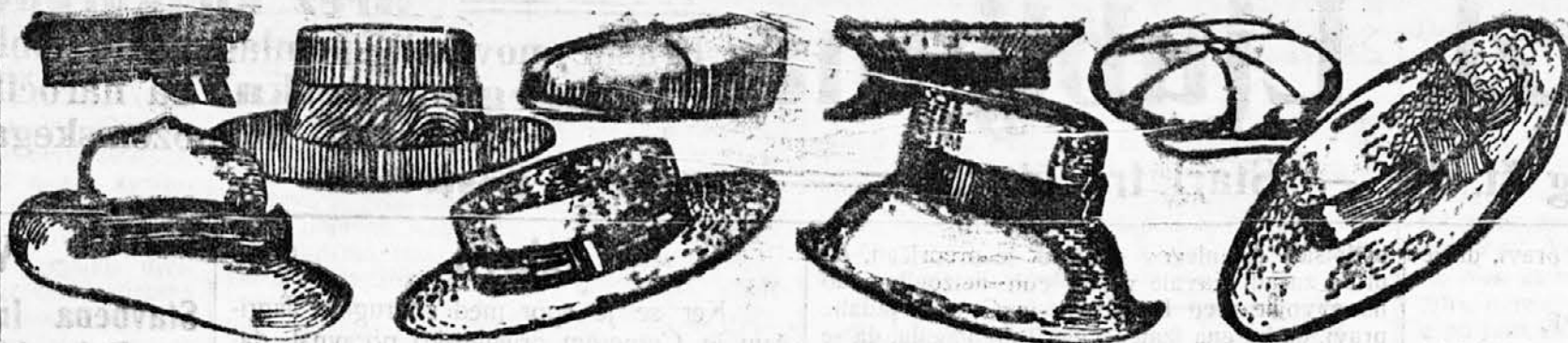
E	s-Ka	Prvovrstna in najboljša kolesa sedanosti,	A	der
s-Ka			der	
s-Ka			der	
s-Ka			der	

Specialna trgovina s kolesi in deli

Ana Gorec, Ljubljana

Marije Terezije cesta 14, (Novi svet, nasproti Kolizeja).

Zahtevajte cenik. - Rabljena kolesa od 25 K naprej. - Izposojevanje koles.

Delavske konsumne zadruge za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu

(registrovana zadruga z omejenim jamstvom)

Vred velikega dohoda blaga v

skladišče za oblačila

ulica Raffineria šte. 3

so štirje oddelki:

konfekcija - manufaktura == pokrivala - obuvala ==

popolnoma oskrbljeni z zadnjimi novostmi za nastopajočo

pomladansko in letno sezono.

Cene:

Konfekcijski oddelk:

	meter od	do
Otove obleke za moške iz najmodnejšega blaga	K 22-80	naprej
Otove obleke za dečke	18-50	"
Otove obleke za dečke s kratkimi hlačami	12-	"
Kostumi za otroke	6-	K 15-
Povrtniki in raglani za moške	28-	50-
Moške obleke iz platna	14-50	naprej
Obleke za dečke	9-	"
Kostumi za otroke	4-40	"

Sacco Alpaga črni, modri in sivi v veliki izbiri.

Obleke po meri:

Izgotovljene v lastni krojačnici po najnovejših vzorcih in v najfinem rezu ter natančno izdelane.

Moške obleke šviota	K 48-	naprej
Moške obleke iz počesane volne	52-50	"
Moške obleke iz počesane volne, modre	48-	"
Moške obleke iz črne prikrta itd.	55-50	"
Povrtniki in raglani za moške	55-	"

Oddelk manufaktur:

Volneno blago za ženske obleke:

	meter od	do
Šviot modri in barvani	K 2-	K 4-50
Drap de Dame	2-10	3-50
Cross de Coth	4-50	7-
Alpaga (Mater)	2-20	4-
Popelina, v barvah in črni	2-20	3-40
Volle iz volne	1-28	1-60
Mousseline, gladki in risani	2-	3-50

Svilnato blago:

	meter od	do
Pongas v barvah	K 1-10	K 1-50
Duchesse za bluze	2-20	3-
Svila in mousseline v izpreminjavalnih barvah	1-60	3-30
Svila za podloge v barvah	1-60	2-20
Topelin-Eolienne	5-20	6-
Duchesse Brilliant, gladki	3-	naprej
Svila Liberty, črtana	3-40	"
Taffetas visoki za krila	2-80	K 4-
Croise iz svile v izpreminjavalnih barvah	3-80	naprej
Taffetas črtan (novost za bluze)	2-80	K 4-

Blago iz platna:

	meter od	do
Panama, beli in barvani	K -96	K 1-60
Etamine, barvan (visokost 120 cm)	2-	"
Marquesette iz črne volne	4-	"
Eponge, beli in barvani	3-	"
Volle iz bombaža	-52	-70
Brillant, beli in barvani	-72	"
Brillant prozorni	1-20	"
Tercalle v najlepših risbah	-52	-80
Bettate gladki in risani	-80	1-20
Liberty za bluze	1-10	1-30
Serpe iz platna in šali (fantasie)	4-50	9-
Serpe iz barvanega gaze	3-50	5-

Čipke za bluze in okraske 1- 6-
Vrhutega se izdelujejo ženske obleke 36- naprej

Oddelk pokrival:

	komad od	do
Mornarske kape iz slame za dečke	K 1-80	K 9-20
Slamniki garnirani za otroke in dečke, zadnji vzorec	3-	11-
„Veslarske“ kape iz slame za dečke in moške	2-	naprej
Slamniki, katere se lahko zvije v različnih oblikah	2-	"
Slamniki, panama za moške	18-	K 40-
Klobuki iz platna za moške in dečke	1-30	naprej
Klobuki iz platna, garnirani za otroke in dečke	3-90	naprej
Kape iz sukna in iz platna za dečke	-80	3-
Mornarske iz platna, bele in naravne, za oprati	1-30	naprej
Kape iz platna in svile za moške	1-	6-
Burski klobuki iz kože in platna za dečke	3-	9-
Klobuki iz klobučevine letni od prvih italijanskih tovarn	4-60	10-50
Klobuki trdi (katranirani) od I. zadruge klobučarjev na Dunaju	4-	11-50
Specialiteta trdih klobukov angleških in francoskih	2-80	4-
Dežniki iz pavle za moške in ženske	4-60	8-
Dežniki iz polžide	9-	12-
Dežniki iz žide	11-80	11-40 18-
Palice za izprehod	-60	naprej

Oddelk obuval:

Specialiteta ameriških obuval iz ševron in boks kalp.

	par od	do
Čevlji „Derby“ za moške	K 11-90	K 15-
Čevlji z gumbi, krasni	13-	16-
Čevlji „Triumph“	12-30	15-60
Čevlji z elastičnimi stranicama	8-70	13-

Ženski čevlji ameriške in francoske forme.

Ženski čevlji „Oscarita“	K 10-40	K 13-
Ženski čevlji „Chevreux“	10-	15-60
Ženski čevlji „Chevrette“	9-30	12-

Čevlji za dečke v vseh oblikah:

Čevlji „Derby“ z gumbi, „Triumph“ itd.	K 7-	K 11-
Čevlji za otroke	1-30	5-
Čevlji, nizki ameriški, črni in barvani za dečke in moške	11-60	16-

Čevlji nizki za ženske, črni in barvani iz Chevreux-a in Oscarita:

	par od	do
Čevlji nizki za ženske, „Derby“	K 9-	K 14-
Čevlji nizki za ženske z gumbi	9-30	15-60
Čevlji nizki za ženske, odprti	7-60	11-70

Obuvala za otroke — čevlji fantazije, v barvah in beli — sandali — čevlji iz platna itd.

Skladišče za oblačila je odprto ob delavnikih od 8. zjutraj do 1. popoldne in od 3. do 7. zvečer: ob praznikih od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Ravnateljstvo.

